

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 167/2021

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Γ΄

Συνεδρίαση της 22ας Νοεμβρίου 2021

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλα, Αθηνά Αλεφάντη, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα Ελευθερία Δασκαλέα Ασημακοπούλου, Ευάγγελος Μαρίνης, Περικλής Αγγέλου, Νικόλαος Πατηνιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ξανθή Μπασάκου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: : Το με αριθμό πρωτ. 20217451/4-11-2021 έγγραφο του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πειραιώς **Περίληψη Ερωτήματος:** Εξέταση του ατομικού ή οικογενειακού εισοδήματος κατά την εξέταση της αίτησης απαλλαγής από τα διδάκτρα φοιτήτριας Π.Μ.Σ., ηλικίας 25 ετών κατά το έτος επιλογής της σε αυτό.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ΄) γνωμοδοτεί ως ακολούθως:

Ιστορικό.

1. Η Α.Γ. γεννηθείσα την 8-9-1996 υπέβαλε αίτηση υποψηφιότητας για φοίτηση στο Π.Μ.Σ. «Εφαρμοσμένη Στατιστική» κατά το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022, η οποία έγινε δεκτή από τη Συνέλευση του Τμήματος Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης, κατά την 21^η/17-6-2021 συνεδρίασή της. Εν συνεχεία, η ανωτέρω υπέβαλε την από 7-10-2021 αίτηση απαλλαγής της από τα τέλη φοίτησης στο εν λόγω Π.Μ.Σ., σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ΄

αρθμ.131575/Ζ(ΦΕΚ Β΄ 3387/10.08.2018) υπουργικής απόφασης και κατέθεσε αντίγραφο της ατομικής φορολογικής της δήλωσης έτους 2020 και του σχετικού εκκαθαριστικού. Κατά την επεξεργασία της αίτησης αυτής ζητήθηκε από την Επιτροπή Εξέτασης, αντίγραφο της φορολογικής δήλωσης και του εκκαθαριστικού σημειώματος των γονέων της, με την επισήμανση ότι σε διαφορετική περίπτωση, η αίτηση θα θεωρηθεί ελλιπής και μη εξεταστέα. Η αιτούσα επανήλθε με τον ισχυρισμό ότι, σύμφωνα με την ανωτέρω υπουργική απόφαση για τους άγαμους φοιτητές άνω των 24 ετών λαμβάνεται υπόψη μόνο το ατομικό τους εισόδημα. Στη σχετική απάντηση του Προέδρου του Π.Μ.Σ. αναφέρεται ότι, κατά πάγια πρακτική, η Επιτροπή Εξέτασης των αιτήσεων απαλλαγής θεωρεί ως έτος αναφοράς για το εισοδηματικό κριτήριο, το προηγούμενο οικονομικό έτος της υποβολής της αίτησης, εν προκειμένω δηλαδή το έτος 2020 και επομένως για όσους έχουν γεννηθεί το έτος 1996, ή αργότερα το εισοδηματικό κριτήριο υπολογίζεται βάσει οικογενειακού εισοδήματος και για όσους έχουν γεννηθεί μέχρι και το έτος 1995 η αίτηση εξετάζεται βάσει του ατομικού εισοδήματος. Η ανωτέρω αμφισβήτησε τη νομική ορθότητα της απάντησης, καθώς ο νόμος ορίζει με σαφήνεια τα ηλικιακά όρια, που πρέπει να ισχύουν κατά το έτος υποβολής της αίτησης και όχι κατά το προηγούμενο έτος. Όσον δε αφορά τα φορολογικά δικαιολογητικά, αυτά δεν μπορεί παρά να είναι του προηγούμενου έτους της υποβολής της αίτησης, αφού δεν έχουν εκδοθεί νεότερα. Αιτήθηκε δε γραπτή απάντηση επί των ως άνω ισχυρισμών της.

2. Ενόψει των ανωτέρω, τέθηκε το ερώτημα, αν, για την εξέταση του εισοδηματικού κριτηρίου και κατ' επέκταση για την εξέταση της αίτησης απαλλαγής από τα διδάκτρα υποψήφιας φοιτήτριας Π.Μ.Σ. ηλικίας 25 ετών κατά το έτος επιλογής της σε αυτό (2021), θα ληφθεί υπόψη το ατομικό ή το οικογενειακό της εισόδημα του προηγούμενου φορολογικού έτους (2020), κατά το οποίο όμως η αιτούσα ήταν 24 ετών και ηλικιακά εξαρτώμενο μέλος, κατά ρητή πρόβλεψη των διατάξεων του άρθρου 2 παρ.3 περ. β΄ και παρ.5 σε συνδ. με το άρθρο 5 παρ.2 της 131757/Ζ1/2-8-2018 απόφασης του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Νομοθετικό πλαίσιο

3. Στο άρθρο 35 του ν. 4485/2017 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις» (Α` 114), και υπό τον τίτλο «Δωρεάν φοίτηση - υποτροφίες» ορίζονται τα εξής: «1 Τα Α.Ε.Ι. διασφαλίζουν την πρόσβαση στο δεύτερο κύκλο σπουδών των φοιτητών που πληρούν τα ακαδημαϊκά κριτήρια εισαγωγής, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση. 2. Απαλλάσσονται από τα τέλη φοίτησης, όπου αυτά προβλέπονται, οι φοιτητές Π.Μ.Σ., των οποίων το ατομικό εισόδημα, εφόσον διαθέτουν ίδιο εισόδημα, και το οικογενειακό διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα δεν υπερβαίνουν αυτοτελώς, το μεν ατομικό το εκατό τοις εκατό (100%), το δε οικογενειακό το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα κάθε φορά δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Η απαλλαγή αυτή παρέχεται για τη συμμετοχή σε ένα μόνο Π.Μ.Σ.. Σε κάθε περίπτωση, οι απαλλασσόμενοι φοιτητές δεν ξεπερνούν το ποσοστό του τριάντα τοις εκατό (30%) του συνολικού αριθμού των φοιτητών που εισάγονται στο Π.Μ.Σ.. Αν οι δικαιούχοι υπερβαίνουν το ποσοστό του προηγούμενου εδαφίου, επιλέγονται με σειρά κατάταξης ξεκινώντας από αυτούς που έχουν το μικρότερο εισόδημα. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ορίζεται κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή των προηγούμενων εδαφίων. Με όμοια απόφαση διαπιστώνεται κατ` έτος το ποσό που αντιστοιχεί στο εθνικό διάμεσο διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα (το ατομικό και το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του οικογενειακού), σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.. Για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου λαμβάνονται υπόψη, από την Επιτροπή που συγκροτείται δυνάμει της περίπτωσης δ` της παραγράφου 3 του άρθρου 31, τα εισοδήματα του τελευταίου φορολογικού έτους, για το οποίο κατά το χρόνο της επιλογής στο Π.Μ.Σ. έχει ολοκληρωθεί η εκκαθάριση φόρου, σύμφωνα με όσα ορίζονται στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. 3. Η αίτηση για απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης υποβάλλεται ύστερα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής των φοιτητών των Π.Μ.Σ.. Η οικονομική

κατάσταση υποψηφίου σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί λόγο μη επιλογής σε Π.Μ.Σ.. Όσοι λαμβάνουν υποτροφία από άλλη πηγή, δεν δικαιούνται απαλλαγής. 4. Σε κάθε περίπτωση, τα Ιδρύματα χορηγούν υποτροφίες σε φοιτητές βάσει ακαδημαϊκών κριτηρίων, σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζονται στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών. 5. Η παράβαση από τα αρμόδια για την επιλογή των φοιτητών όργανα των διατάξεων των παραγράφων 1 έως 3 και των σχετικών προβλέψεων του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών συνιστά βαρύτατο πειθαρχικό παράπτωμα, που επισύρει την πειθαρχική ποινή της προσωρινής ή οριστικής απόλυσης, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο π.δ. 160/2008 (Α` 220)».

4. Στην απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με αριθμό 131757/Ζ1/2-8-2018 «Ρύθμιση θεμάτων απαλλαγής από τα τέλη φοίτησης φοιτητών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών των Ελληνικών Α.Ε.Ι.» (Β` 3387), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 4485/2017, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1. Πεδίο Εφαρμογής. Οι διατάξεις της παρούσας απόφασης εφαρμόζονται για τους φοιτητές που έχουν επιλεγεί να φοιτήσουν σε Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που οργανώνονται και λειτουργούν από τα Ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 και στο εξής.

Άρθρο 2. Ορισμοί. Για την εφαρμογή της παρούσας νοούνται ως: 1. Εθνικό διάμεσο διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα: Το ως άνω εισόδημα προσδιορίζεται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή και διαπιστώνεται στην απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων που εκδίδεται κατ' έτος, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 35 του ν. 4485/2017. 2. Οικογενειακό διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα: Για τον υπολογισμό του οικογενειακού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, λαμβάνεται υπόψη το συνολικό καθαρό εισόδημα, δηλαδή το άθροισμα των εισοδημάτων των μελών της οικογένειας από όλες τις πηγές εισοδήματος (εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, από αυτοαπασχόληση, συντάξεις, εισόδημα από ακίνητη περιουσία, επιδόματα -

ανεργίας, οικογενειακά κλπ), μετά την αφαίρεση των φόρων (συμπεριλαμβανομένου του ΕΝΦΙΑ) και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση, διαιρουμένου με την κλίμακα ισοδυναμίας. Τεκμαρτά εισοδήματα δεν λαμβάνονται υπόψη. Για τον υπολογισμό της κλίμακας ισοδυναμίας, ορίζεται συντελεστής στάθμισης 1 για τον πρώτο ενήλικα, 0,5 για τον δεύτερο ενήλικα και για μέλη 14 ετών και άνω και 0,3 για παιδιά 13 ετών και κάτω. Επομένως, το οικογενειακό διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα ισούται με το λόγο του συνολικού καθαρού οικογενειακού εισοδήματος δια του αθροίσματος των συντελεστών, αναλόγως των μελών της οικογένειας.

3. Ως εξαρτώμενα τέκνα νοούνται: α) τα τέκνα προερχόμενα από γάμο, φυσικά, θετά ή αναγνωρισμένα, εφόσον είναι άγαμα και δεν υπερβαίνουν το 18ο έτος της ηλικίας τους ή το 19ο έτος, αν φοιτούν στη μέση εκπαίδευση. β) τα τέκνα που φοιτούν στην ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση, το «Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας» των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), καθώς και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους και σε καμία περίπτωση μετά τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους. γ) τα τέκνα με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους.

4. α) Το ορφανό ή τα ορφανά τέκνα αποτελούν ίδια οικογένεια, όταν έχει επέλθει θάνατος και των δύο γονέων. β) Για άγαμους άνω των είκοσι τεσσάρων (24) ετών λαμβάνεται υπόψη μόνο το ατομικό τους εισόδημα.

5. Για την εφαρμογή των παρ. 3 και 4, ως ημερομηνία γέννησης θεωρείται η 31η Δεκεμβρίου του έτους γέννησης.

6. Ατομικό εισόδημα: Το συνολικό καθαρό εισόδημα του αιτούντος, δηλαδή το άθροισμα των εισοδημάτων (εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, από αυτοαπασχόληση, συντάξεις, επιδόματα ανεργίας, εισόδημα από ακίνητη περιουσία, οικογενειακά επιδόματα κλπ, δηλαδή το σύνολο των καθαρών αποδοχών από όλες τις πηγές εισοδήματος), μετά την αφαίρεση των φόρων (συμπεριλαμβανομένου του ΕΝΦΙΑ) και εισφορών για κοινωνική ασφάλιση. Τεκμαρτά εισοδήματα δε λαμβάνονται υπόψη.

Άρθρο 3. Δικαιούχοι - Μη δικαιούχοι - Προϋποθέσεις απαλλαγής.

1. Από τα τέλη φοίτησης σε Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, όπου αυτά προβλέπονται, απαλλάσσονται οι φοιτητές ΠΜΣ, των οποίων το ατομικό εισόδημα, εφόσον διαθέτουν ίδιο εισόδημα και το οικογενειακό διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα δεν υπερβαίνουν αυτοτελώς, το μεν ατομικό το εκατό τοις εκατό (100%), το δε οικογενειακό το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα κάθε φορά δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Ελληνικής Στατιστικής Αρχής). 2. Η χρήση του δικαιώματος απαλλαγής από τα τέλη φοίτησης σε Π.Μ.Σ. γίνεται μόνο μία φορά. 3. Οι απαλλασσόμενοι φοιτητές δεν ξεπερνούν το ποσοστό του τριάντα τοις εκατό (30%) του συνολικού αριθμού των φοιτητών που εισάγονται στο Π.Μ.Σ. Αν οι δικαιούχοι υπερβαίνουν το ποσοστό του προηγούμενου εδαφίου, επιλέγονται με σειρά κατάταξης (έως το 30%) ξεκινώντας από αυτούς που έχουν το μικρότερο εισόδημα. Σε περίπτωση που κατά τον υπολογισμό του ανωτέρω ποσοστού προκύπτει δεκαδικός αριθμός, αυτός στρογγυλοποιείται στην προηγούμενη ακέραιη μονάδα, όταν είναι κάτω του μισού (0,5) και στην επόμενη ακέραιη μονάδα, όταν είναι μισό (0,5) ή άνω του μισού. 4. Δεν δικαιούνται απαλλαγής όσοι λαμβάνουν υποτροφία από άλλη πηγή».

Άρθρο 4. Ακολουθητέα διαδικασία.

Η αίτηση απαλλαγής από τα τέλη φοίτησης υποβάλλεται ύστερα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής των φοιτητών στο Π.Μ.Σ.. Η οικονομική κατάσταση υποψηφίου σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί λόγο μη επιλογής σε Π.Μ.Σ.. Η εξέταση των αιτήσεων πραγματοποιείται από επιτροπή επιλογής που συγκροτείται δυνάμει της περίπτωσης δ` της παρ. 3 του άρθρου 31 του ν. 4485/2017».

Άρθρο 5. Απαιτούμενα δικαιολογητικά.

1. Αίτηση του φοιτητή, η οποία επέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης. 2. Αντίγραφα των δηλώσεων Ε1 και των εκκαθαριστικών (συμπεριλαμβανομένου του εκκαθαριστικού ΕΝΦΙΑ) του αιτούντος και του/της συζύγου εάν είναι έγγαμος/η και των γονέων του, σε περίπτωση που ο αιτών είναι εξαρτώμενο μέλος,

σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 2, του τελευταίου φορολογικού έτους για το οποίο, κατά το χρόνο της επιλογής στο Π.Μ.Σ. έχει ολοκληρωθεί η εκκαθάριση φόρου, σύμφωνα με όσα ορίζονται στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Σε περίπτωση διαζευγμένων γονέων, προσκομίζει τη δήλωση Ε1 και το εκκαθαριστικό του γονέα στον οποίο ο απών είναι καταχωρημένος ως εξαρτώμενο μέλος ή ήταν καταχωρημένος πριν την υποβολή φορολογικής δήλωσης αυτοτελώς. 3. .... Η Επιτροπή επιλογής μπορεί να ζητά συμπληρωματικά, όποιο άλλο δικαιολογητικό κρίνει απαραίτητο».

5. Στο άρθρο μόνο της απόφασης 79803/Ζ1(ΦΕΚ Β' 2988/08.07.2021) του Υφυπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων «*Διαπίστωση του ποσού που αντιστοιχεί στο εθνικό διάμεσο διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα [το ατομικό και το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του οικογενειακού]*», η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του έκτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 4485/2017, ορίζονται τα ακόλουθα: «*Διαπιστώνουμε ότι το ποσό που αντιστοιχεί στο εθνικό διάμεσο διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 35 του ν. 4485/2017 κατά το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022, ανέρχεται για μεν το ατομικό εισόδημα σε οκτώ χιλιάδες επτακόσια εβδομήντα επτά ευρώ (8.777,00 €) (100% του εθνικού διαμέσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος), για δε το οικογενειακό σε έξι χιλιάδες εκατόν σαράντα τρία ευρώ και ενενήντα λεπτά (6.143,90 €) (70% εθνικού διαμέσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος).*»

6. Στο άρθρο 11 παρ.1 του ν. 4172/2013 «*Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις*» (Α 167), ορίζονται τα εξαρτώμενα μέλη ως εξής: «1. Ως «*εξαρτώμενα μέλη*» του φορολογούμενου, θεωρούνται: α.....β) *άγαμα τέκνα, εφόσον: - είναι ανήλικα έως 18 ετών ή - είναι ενήλικα έως 25 ετών και φοιτούν σε σχολές ή σχολεία ή ινστιτούτα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης της ημεδαπής ή αλλοδαπής ή....*». Τέλος στο άρθρο 16 του ν.4172/2013 προβλέπεται κλίμακα μείωσης του φόρου εισοδήματος, αναλόγως του αριθμού των εξαρτώμενων τέκνων του φορολογούμενου.

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ'αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Με το άρθρο 35 του ν. 4485/2017, όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού, κατοχυρώνεται η πρόσβαση των υποψηφίων στο δεύτερο κύκλο σπουδών των Α.Ε.Ι., με βάση τα ακαδημαϊκά κριτήρια επιλογής και ανεξαρτήτως της οικονομικής τους δυνατότητας (παρ. 1). Προς το σκοπό αυτό, με την παράγραφο 2 κατοχυρώνεται το δικαίωμα δωρεάν φοίτησης σε Π.Μ.Σ., για τα οποία έχουν οριστεί τέλη φοίτησης, σε υποψηφίους με χαμηλά εισοδήματα. Τα όρια εισοδήματος που τίθενται με τη διάταξη αυτή είναι, για μεν το ατομικό εισόδημα, το εκατό τοις εκατό (100%), για δε το οικογενειακό διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα, το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, όπως προσδιορίζονται με τις, κατ' εξουσιοδότηση του έκτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 4485/2017, εκδιδόμενες αποφάσεις του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, για το εκάστοτε ακαδημαϊκό έτος. Ειδικότερα, για το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 το μεν ατομικό ισοδύναμο εισόδημα ανέρχεται σε οκτώ χιλιάδες επτακόσια εβδομήντα επτά ευρώ (8.777,00 €), το δε το οικογενειακό σε έξι χιλιάδες εκατόν σαράντα τρία ευρώ και ενενήντα λεπτά (6.143,90 €). Το όριο αυτό δεν πρέπει να το υπερβαίνει, ούτε το οικογενειακό (σταθμισμένο), ούτε το ατομικό εισόδημα του φοιτητή, εάν έχει. Οι φοιτητές που απαλλάσσονται των τελών φοίτησης, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 30% του συνολικού αριθμού εισακτέων στο Π.Μ.Σ., η δε αίτηση απαλλαγής από τα τέλη φοίτησης υποβάλλεται ύστερα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής των υποψηφίων, γεγονός που δεικνύει ότι, ο φοιτητής επιλέγεται να φοιτήσει στο Π.Μ.Σ. βάσει ακαδημαϊκών κριτηρίων και χωρίς να γνωρίζει ακόμη, το

αρμόδιο όργανο επιλογής, τα στοιχεία της οικονομικής κατάστασης του υποψηφίου κατά την υποβολή της αίτησης.

8. Περαιτέρω, οι διατάξεις που διέπουν την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης, βασικώς ακαδημαϊκού χαρακτήρα, συνδέονται με διατάξεις φορολογικού περιεχομένου, αφού για την εφαρμογή τους ερευνάται και υπολογίζεται το ύψος των εισοδημάτων, όσων αιτούνται την απαλλαγή. Όπως παγίως γίνεται δεκτό, οι φορολογικές διατάξεις, ως εκ του αντικειμένου που ρυθμίζουν, (επιβολή ή απαλλαγή από φορολογικό βάρος) ερμηνεύονται στενά χωρίς να επιτρέπεται αναλογική εφαρμογή τους σε περιπτώσεις εκτός του αντικειμένου που ρυθμίζεται με αυτές (βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 3321/2015 σκ.10), αρχή που εφαρμόζεται και κατά την εφαρμογή των, σχετικών με την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης διατάξεων (ως και Γνωμ.ΝΣΚ 77/2020 σκ.10). Περαιτέρω, όταν στο πλαίσιο που διέπει την απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης περιλαμβάνονται ρητές διατάξεις, που ρυθμίζουν ένα ζήτημα διαφορετικά από τις αντίστοιχες φορολογικές, εφαρμόζονται οι πρώτες ως ειδικότερες (Γνωμ.ΝΣΚ 77/2020 σκ.11, 21/2019 σκ.11).

9. Εν προκειμένω, η ιδιότητα του φοιτητή ως «εξαρτώμενου τέκνου», η οποία λαμβάνεται υπόψη κατά τη εξέταση της αίτησης απαλλαγής από τα τέλη φοίτησης, προσδιορίζεται αποκλειστικά με βάση τον ρητό, προς τούτο, ορισμό της παραγράφου 3 περ. β του άρθρου 2 της ως άνω υπουργικής απόφασης, κατά τον οποίο ως εξαρτώμενα τέκνα νοούνται: α) ...β) τα τέκνα που φοιτούν στην ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση, το «Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας» των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), καθώς και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους και σε καμία περίπτωση μετά τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους και, συνεπώς, υπό τη συνδρομή των ως άνω προϋποθέσεων στο πρόσωπό του, ο φοιτητής αντιμετωπίζεται ως εξαρτώμενο τέκνο, μη καταλειπομένου πεδίου εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 11 παρ. 1 περ. β του Κώδικα

Φορολογίας Εισοδήματος (Γνωμ.ΝΣΚ 21/2019 σκ.11)¹. Για την εξέταση μάλιστα του ηλικιακού κριτηρίου του άρθρου 2 παρ.3β' της υπ' αριθμ.131757/Ζ1/2-8-2018 υπουργικής απόφασης, θα πρέπει απαραίτητως να συνεκτιμάται ότι, ως ημερομηνία γέννησης θεωρείται (πλασματικά) η 31η Δεκεμβρίου του έτους γέννησης, κατ' άρθρο 2 παρ.5 αυτής.

10. Περαιτέρω, κατά την ομοίως ρητή διάταξη του άρθρου 5 παρ.2 της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, τα εισοδηματικά κριτήρια του αιτούντος την απαλλαγή, αποδεικνύονται βάσει των φορολογικών του παραστατικών (αντίγραφο της δήλωσης Ε1 και των εκκαθαριστικών, συμπεριλαμβανομένου του εκκαθαριστικού του ΕΝΦΙΑ) του τελευταίου φορολογικού έτους για το οποίο, κατά το χρόνο της επιλογής του, έχει ολοκληρωθεί η εκκαθάριση του φόρου. Οι δηλώσεις και τα σχετικά εκκαθαριστικά των γονέων του απαιτούνται, μόνο στην περίπτωση που ο αιτών είναι εξαρτώμενο τέκνο, υπό την έννοια της παραγράφου 3 του άρθρου 2 της ως άνω υπουργικής απόφασης, ήτοι κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης.

11. Το γεγονός ότι, κατά το τελευταίο φορολογικό έτος ο αιτών την απαλλαγή δεν είχε συμπληρώσει το 24^ο έτος της ηλικίας του, ουδόλως του προσδίδει την ιδιότητα του εξαρτώμενου τέκνου κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, αφού έτσι καταστρατηγείται η ρητή διάταξη του άρθρου 2 παρ.3 της ως άνω υπουργικής απόφασης και ούτε πρέπει να συγχέεται με την ιδιότητα του «εξαρτώμενου μέλους» του άρθρου 11 παρ.1 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, η οποία αφορά μόνο την περίπτωση της κλίμακας μείωσης του φόρου εισοδήματος του φορολογουμένου, κατά το άρθρο 16 αυτού.

---

¹ Σημειώνεται ότι, η ΝΣΚ 21/2019 αφορούσε φοιτητή Π.Μ.Σ. ηλικίας κάτω των 24 ετών που, ούτως ή άλλως, ήταν ηλικιακά εξαρτώμενος, τόσο κατά το χρόνο της επιλογής του, όσο και κατά το προηγούμενο φορολογικό έτος, εμπίπτοντας έτσι στην κατηγορία των εξαρτώμενων τέκνων-μελών, τόσο κατά τις διατάξεις της 131757/Ζ1/2-8-2018 υπουργικής απόφασης, όσο και κατά τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για φοιτήτρια Π.Μ.Σ. ηλικίας άνω των 24 ετών και τίθεται ο ειδικότερος νομικός προβληματισμός, αν για η απόδειξη του εισοδηματικού της κριτηρίου θα ληφθεί υπόψη ατομικό ή το οικογενειακό της εισόδημα.

12. Επομένως, ενόψει του ρητού ορισμού της έννοιας του εξαρτώμενου τέκνου στη διάταξη του άρθρου 2 παρ.3 περ. β της 131757/Ζ1/2-8-2018 υπουργικής απόφασης, σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ.2, η οποία ευθέως παραπέμπει στην πρώτη, τα φορολογικά στοιχεία των γονέων φοιτητή Π.Μ.Σ. απαιτούνται μόνο, στην περίπτωση που αυτός χαρακτηρίζεται ως εξαρτώμενο τέκνο κατά το χρόνο της επιλογής του.

13. Συνακόλουθα το ζήτημα, εάν ο αιτών την απαλλαγή εξετάζεται ως εξαρτώμενο τέκνο ή όχι, θα κριθεί βάσει της ηλικίας του κατά το χρόνο της υποβολής της αίτησης περαιτέρω δε, αφού κριθεί ότι δεν εμπίπτει στην περίπτωση αυτή, διότι έχει συμπληρώσει το 24^ο έτος, εξετάζεται, (όταν είναι άγαμος), μόνο το ατομικό του εισόδημα και απαιτούνται μόνο τα ατομικά φορολογικά του δικαιολογητικά, ήτοι το αντίγραφο του εντύπου Ε1 και του εκκαθαριστικού του τελευταίου φορολογικού έτους για το οποίο, κατά το χρόνο της επιλογής του στο Π.Μ.Σ. έχει ολοκληρωθεί η εκκαθάριση φόρου.

Απάντηση

14. Κατόπιν τούτων, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος: Για την απαλλαγή από τέλη φοίτησης σε Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, φοιτητή που κατά το χρόνο επιλογής του είναι άνω των 24 ετών, τα εισοδηματικά κριτήρια, εφόσον είναι άγαμος, θα ελεγχθούν βάσει του ατομικού του εισοδήματος, προς απόδειξη του οποίου απαιτούνται αντίγραφα της δήλωσης Ε1 και των εκκαθαριστικών (συμπεριλαμβανομένου του εκκαθαριστικού ΕΝΦΙΑ) του τελευταίου φορολογικού έτους, για το οποίο, κατά το χρόνο επιλογής του στο Π.Μ.Σ., έχει ολοκληρωθεί η εκκαθάριση φόρου.

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 2021

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Ξανθή Μπασάκου Δ.Ν.
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.